ପତାକାଉତ୍ତୋଳନ

୧୪, ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୪୭........

ରାୟବାହାଦୁର ଶ୍ରୀସନାତନ ମହାପାତ୍ର ଆଇ: ପି:(ରିଟାୟର୍ଡ଼) ସି: ବି: ଇ: ଓ: ବି: ଇ: କେ: ସି: ଆଇ: ଇ: ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଆଖିରେ ଛାଇନିଦ ଲାଗିଆସିଥିଲା ।

ରାତି ସେତେବେଳକୁ ବାରଟା ପାଖାପାଖି । ହଠାତ୍ଶଙ୍ଖ, ଘଣ୍ଟ , ହୁଳହୁଳି ଓ ତୋପ ପ୍ରଭୃତି ମିଳିତର ଐକ୍ୟତାନରେ ତାଙ୍କର ଛାଇନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆଖି ମଳିମଳିସେବିଛଣା ଉପରେ ଉଠିବସିଲେ ।ରାତିର ଶାନ୍ତ ନୀରବମୁହୂର୍ତ୍ତ "ଜୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତକି ଜୟ" ଧ୍ୱନି ଭିତରେ କ୍ଷୁବ୍‌ଧ ଓ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲା ।ରାୟବାହାଦୁର ବିଛଣାଛାଡ଼ି ଉଠିଲେ ।ବାହାରେ ଜୟନାଦ କ୍ରମେ ବଢୁଥିଲା! ରାୟବାହାଦୁର ଗୋଟିଗୋଟି କରି ଘରର ଝରକା କବାଟ ସବୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ।

ତାହା ଯେପରି ଏକ ସୁତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶଳାକା ରୂପେ ତାଙ୍କୁ ବିଦ୍ଧ କରୁଥିଲା । ତାହା ଯେପରିତାଙ୍କର ଚରମ ପରାଜୟର ଦୁଃସହ ଘୋଷଣା ।

ଝରକା କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ସେ ସ୍ୱର୍ଦ୍ଧିତ ଜୟନାଦକୁ କିନ୍ତୁ ରୁଦ୍ଧ କରିହୁଏନା ।ରାୟବାହାଦୁର ଦୁଇକାନରେ ଦୁଇଟି ଆଙ୍ଗୁଠି ଚାପି ଧରିଲେ । ତଥାପି ସେଥିରୁ ନିଷ୍କୃତି ନ ଥିଲା ।ବନ୍ଧୁକଗୁଳି ପରିସେ ଜୟଧ୍ୱନି ଯେପରି ବୃଦ୍ଧ ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ଥିଖଣ୍ଡ ଚୂର୍ଣ୍ଣକରି ଦେଉଥିଲା ।

ରାୟବାହାଦୁର କ୍ଷିପ୍ତ ପରି ଘରର ଝରକା କବାଟଗୁଡ଼ାକ ପୁଣି ଖୋଲିଦେଲେ ।ବାହାରର କୋଳାହଳ ଝଡ଼ ପରି ଘର ଭିତରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତବ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର କୋଣ ଥରାଇ ଦେଇଗଲା!

ରାୟବାହାଦୁର ଝରକାବାଟେ ତଳର ରାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁଲେ । ରାସ୍ତାରେ ଜୟଧ୍ୱନି କରିଚାଲିଥିଲା ଏକ ବିରାଟ ପଟୁଆର, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକା ଧରି ।

ପଟୁଆରର ଅଗ୍ରଣୀ, ତାଙ୍କର ପରଲୋକଗତ ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ରର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ରବିଜୟ । ହାତରେ ତା' ର ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଏକ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ତ୍ରିରଙ୍ଗୀ ଝଣ୍ଡା....ଉନ୍ମତ୍ତ ପରିସେ ଜୟଧ୍ୱନି ଦେଉଥିଲା... ଜୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତକି... ବଜ୍ର ନିର୍ଘୋଷ ପରି ପହଳି ଫେରୁଥିଲା...ଜୟ!

ରାୟବାହାଦୁର ଝରକା ପାଖରୁ ଚାଲିଆସି କାନ୍ଥରେ ସୁଇଚ୍ ମାରି ଆଲୁଅ ଜଳାଇଲେ । ତା' ପରେ ତକିଆ ତଳୁ ଗୋଟାଏ ଚାବିଲେଛା କାଢ଼ି ଘରର ଗୋଟାଏ କୋଣରେ ଡ୍ରୟରଚେଷ୍ଟର ଗୋଟାଏ ଡ୍ରୟର ଫିଟାଇଲେ । ଏଇ ଡ୍ରୟରଚେଷ୍ଟଟି ତାଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ନିଜସ୍ୱ ।ଏହାର ଚାବି ସେ ଭୁଲ୍‌ରେ ସୁଦ୍ଧା କାହା ହାତରେ ଦେଇନଥିଲେ କେବେ!

ରାୟବାହାଦୁର ଡ୍ରୟର ଭିତରୁ କାଢ଼ିଲେ ପରଲୋକଗତ ଅରୁଣର ଖଣ୍ଡେ ବହୁଦିନର ଫଟୋଗ୍ରାଫ ।ଗୋଟିଏ ଭେଲଭେଟ୍ ବାକ୍ସରେ ଅତି ଯତ୍ନରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଥିଲାସେ ଫଟୋ ଖଣ୍ଡିକ ।

ଅରୁଣର ସେଇ ପ୍ରତିଭାଦୀପ୍ତ, ଆଦର୍ଶୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚେହେରା! ପରିଧାନରେ ଅସହଯୋଗକାରୀ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀର ପରିଚ୍ଛଦ ।

ହଠାତ୍ ମନେହେଲା, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଆଘାତରେ ରାୟବାହାଦୁର ଯେପରି ଟଳିପଡ଼ିବେ । ତାଙ୍କର କମ୍ପିତ ହାତରୁ ସେ ଫଟୋଟି ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିଲା ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ରାୟବାହାଦୁର ଫଟୋଟି ତଳୁ ଉଠାଇ ନେଇ ପୁଣି ସେ ଭେଲ୍‌ଭେଟ ବାକ୍ସଭିତରେ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଦେଲେ ।

ତା' ପରେ ସେହି ଡ୍ରୟର ଭିତରୁ କାଢ଼ିଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ମେଡାଲ ଆଉ ସନନ୍ଦପତ୍ର ।ସନନ୍ଦପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ହଳଦିଆ ଆସ୍ତରଣ ମାଡ଼ିଗଲାଣି ।ରାୟବାହାଦୁର ମୂକ ପରି ଚାହିଁ ରହିଲେ, ଏକଦା ବିଜୟୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅତୀତର ସେହି ପ୍ରାଣହୀନ ସ୍ମାରକୀଗୁଡ଼ିକୁ ।

ଗୋଟିଏ ସନନ୍ଦ ରାୟବାହାଦୁର କମ୍ପିତହାତରେ ଧରି ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

୧୯୨୩ ସାଲରେ ଖୋଦ୍ ବ୍ରିଟିଶ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେ ସନନ୍ଦଟି ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥିଲା କୌଣସି ଏକ ଦରବାର ଉପଲକ୍ଷରେ ।ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା...

"ବ୍ରିଟିଶ ସିଂହାସନ ପ୍ରତି ଆପଣଙ୍କର ନିଷ୍ଠାଏବଂ ଅନୁରକ୍ତି ମହାମହିମ ବ୍ରିଟିଶ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରିଛି । ବ୍ରିଟିଶ ସିଂହାସନ ପ୍ରତି ଏ ଅତୁଳନୀୟ ଅନୁରକ୍ତି ପାଇଁ ଆପଣ ନିଜର......"

ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କ ଦୁଇ ଆଖି ଆଗରେ କିଏ ହଠାତ୍ ଯେମିତି ଟାଣି ଦେଇଗଲା କୁହୁଡ଼ିର ଗୋଟାଏ ପର୍ଦ୍ଦା । ହାତରୁ ତାଙ୍କର ସେ ସନନ୍ଦପତ୍ରଟା ଖସିପଡ଼ିଲା ।

ସେ ଆଜିକି ପଚିଶବର୍ଷତଳେ...

ଚଉରୀଚଉରା ବିପ୍ଳବ ପରେ ଭାରତରେ ମନ୍ଥର ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ଜଡ଼ ନାଟିକାରେ ଜାଗିଥିଲା ଏକ ନୂତନ ସ୍ପନ୍ଦନ । ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ ସେଦିନ ଭାରତର ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆଣି ଦେଇଥିଲା ଏକ ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ସେତେବେଳକୁ ପୁଲିସ ବିଭାଗରେ ସେ ଜଣେ ଅସ୍ଥାୟୀ ସବ୍‌ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ମାତ୍ର ।

"ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍ ।

ସୁଜଳାଂ ସୁଫଳାଂ ମଳୟଜ ଶୀତଳାମ୍, ବନ୍ଦେ..."

ରାୟବାହାଦୁର ଚମକି ପଡ଼ିଲେ ।

ଅରୁ କଣ୍ଠରେ "ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍" ସଙ୍ଗୀତର ଆବୃତ୍ତି ଠିକ୍ ଏହିପରି ଶୁଭୁଥିଲା ।

ରାୟବାହାଦୁର ଛୁଟିଗଲେ ଖୋଲା ଝରକା ପାଖକୁ ।କ୍ରମେ "ବନ୍ଦେମାତରମ୍" ର ଐକ୍ୟତାନ ଗାନ ଅସ୍ପଷ୍ଟରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟତର ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ।

ତା' ପରେ........

"ଅରୁଣ! ତମେ ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତମର ଏ ଦ୍ରୋହାଚାର କେବଳ ଅନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ...."

"ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମଗତ ଦାବି । ଭାରତର ପବିତ୍ରତମ ଦାବି । ଆପଣ କ'ଣ ଭାରତୀୟ ନୁହନ୍ତିବାପା? ନାଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ର ଗୋଲାମୀ ଆପଣଙ୍କ ଦେହରୁ..."

"ଅରୁଣ!"

ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଥିଲେ ସେ ଦିନ ଭାବି ଆଇ: ପି: ରାୟବାହାଦୁରସି: ବି: ଇ: ଓ: ବି: ଇ: କେ: ସି: ଆଇ: ଇ:-

"ଅରୁଣ, ଏ ମୋର ଆଦେଶ!"

"ଅନ୍ୟାୟ ଆଦେଶ ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିବି ନାହିଁ କେବେ ।"

ରାୟବାହାଦୁର କ୍ଷିପ୍ତ ପରି ଚାବୁକରେ ଆଘାତ କଲେ ଅରୁଣକୁ ।

ଅରୁଣ ତଥାପି ଅବିଚଳିତ କଣ୍ଠରେ ଜବାବ ଦେଇଥିଲା... "ଆପଣ ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛନ୍ତି ବାପା!"

ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ହେମମାଳିନୀ, ରନ୍ଧାଘର ଭିତରୁ ଦଉଡ଼ି ଆସି ବାପ ପୁଅଙ୍କ ମଝିରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅନୁଯୋଗର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ... "ଏ କ' ଣ କରୁଚ ତମେ?"

ରାୟବାହାଦୁର ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଥିଲେ... "ଏଠୁ ଯାଅ ତମେ । ବାହାରର କଥା ନେଇ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବାରେ ତମର କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଯାହାର ଦାନା ଖାଇ ମୁଁ ମଣିଷ, ତା' ର ନିମକ୍‌ହାରାମି ଅସମ୍ଭବ ।"

ଅରୁଣ ପଚାରିଲା... "କାହାର ଦାନା, କାହାର ପାଣି ପବନରେ ମଣିଷ ହୋଇଛନ୍ତି ଆପଣ? ଭାରତର, ଏଇ ଗୋଲାମ-ଭାରତର, ସ୍ୱାଧୀନତା ଯାହାର ଦାବି!"

ରାୟବାହାଦୂର ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ... "ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏ ଘରୁ ତମେ ବାହାରି ଯାଅ ଅରୁଣ! ତମେ ଆଜିଠାରୁ ମୋର ତେଜ୍ୟପୁତ୍ର ।"

ଅରୁଣ ସେଇଦିନୁ ଯାଇଛି । ଆଉ ଭୁଲରେ କେବେ ଫେରିନି ସୁଦ୍ଧା!

ବାହାରେ କୋଳାହଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।ରାତିର ଲକ୍ଷ ଝିଙ୍କାରୀ କଣ୍ଠରେ ସେଇ ଏକ ଟଣା ଝିଁ ଝିଁ ସୁରରେ ରାତିର ନୀରବ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁରଣିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ।

ରାୟବାହାଦୁର ଉତ୍କର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଅନେକ ରାତିରେ ଏମିତି ଶୁଣନ୍ତି, କେବେ କେବେ ଅଧରାତିରେ ଯଦି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।

କୋଉଠି କିଏ ଯେପରି କାନ୍ଦୁଥିଲା, ସଦ୍ୟ ବିଧବାର ବୁକୁଚିରା ସେ କାନ୍ଦ । ତାଙ୍କ ପୁତ୍ରବଧୂ ଅପର୍ଣ୍ଣା ବିଏମିତି ଦିନେ କାନ୍ଦିଥିଲା ।

ପୁଲିସ ସାହେବର ହୁକୁମ.... "ଦେଖ ମହାପାତ୍ର । ତମେଭାରି ପାରିଲାର ଲୋକ । ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ତମେ ଚଳେଇ ନେଇଛ । ଆଜି ଏକ ବିରାଟ ଜନତା ଆସୁଛି ସହରର ଥାନା କଚିରୀ ସବୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପାଇଁ ।ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତମର ।"

ରାୟବାହାଦୁର ନାଟକୀୟ ଭଙ୍ଗୀରେ କୁର୍ଣ୍ଣୀଶ ଜଣାଇ ଥିଲେ ।

ପୁଲିସଥାନା ଆଗରେ ବିରାଟ ଜନତା ।ସମସ୍ତେ ନିରସ୍ତ୍ର ।ସାମ୍‌ନାରେ ସେମାନଙ୍କର ସଶସ୍ତ୍ର ପୁଲିସବାହିନୀ । ବନ୍ଧୁକର ବେୟୋନେଟ୍‌ରେ ଖରା ପଡ଼ି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି ।

ରାୟବାହାଦୁର କ୍ଷିପ୍ତ ପରି ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲେ... "ହଟୋ ହଟୋ! ଶାଲେ ଲୋକ!"

ଜନତା କୁହାଟୁଥିଲା... "ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍!"

ଲାଠି ଚାର୍ଜର ହୁକୁମ ଆସିଲା ।

ତଥାପି ଜନତା ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗ ଦିଏନା ।

ବିଶୃଙ୍ଖଳ ଜନତା ଭିତରୁ ହଠାତ୍ ଅରୁଣ କୁଆଡ଼ୁ ଆସି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା... "ଏ ଲାଠି ମାଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଅନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ ।ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍..."

ଝଞ୍ଜାକ୍ରାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ ଜନତା ଭୀଷଣ ଓ ଭୟଙ୍କର ହୋଇଉଠିଲା ।

ସୋମନାଥ ହାତରୁ ପିସ୍ତଲ ଉପରକୁ ଉଠାଇଲେ । ପିତା ପୁତ୍ରର ଶେଷ ସାକ୍ଷାତ୍.... ବହୁଦିନ ପରେ!

ଅରୁଣ ଅବିଚଳିତ କଣ୍ଠରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା... "ଭୟ ନାହିଁ ।ଭୟ ନାହିଁ ଭାଇମାନେ! ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର କମଳନୟନର ନୀଳୋତ୍ପଳରେ ଦେବୀ ଆରାଧନା କରିଥିଲେ! ଆମର..."

ଜନତାର କୁହାଟରେ ଶତସିଂହ ଯେପରି ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଲା ।କେତେଜଣ ଏହା ଭିତରେ ଯାଇଁ ଫ୍ଲାଗଷ୍ଟାଫ୍ ଭାଙ୍ଗି ତା' ଉପରେ ଉଡୁଥିବା ୟୁନିୟନ ଜାକ୍‌କୁ ଚିରି ଦେଇ ସାରିଥିଲେ ।

ସୋମନାଥଙ୍କ ହାତରେ ପିସ୍ତଲ ଫୁଟିଲା ।

ହାୟ ଭଗବାନ!

ସେ ଚାହିଁଥିଲେ ସିନା ଖାଲି ଫାଙ୍କା ଆବାଜ କରିବାକୁ ।

କିନ୍ତୁ... କିନ୍ତୁ... ଅରୁଣର ରକ୍ତାକ୍ତ ଶବ ତଳେ ଖସିପଡ଼ିଲା ।

"ସାବାସ ମହାପାତ୍ର ! ବ୍ରିଟିଶ ସମ୍ରାଟ ଏ ଅତୁଳନୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିଷ୍ଠାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ଯଥା ଯୋଗ୍ୟ ପୁରସ୍କୃତ କରିବେ ।"

ସେଦିନ ରାତିରେ ଅପର୍ଣ୍ଣାର ହାତରୁ କାଚ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳେ... ଊଃ ନାରାୟଣ! ନାରାୟଣ!

ତା' ପରଦିନ ସୋମନାଥ ହୋଇଥିଲେ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର!

ଜୀବନରେ ଗତ ପଚିଶି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେ ନିଜକୁ ନିଜେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି- ଏ ପୁତ୍ର ହତ୍ୟା କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ସାଧନ; ଏହା ନିର୍ମମ ହୋଇପାରେ, ମାତ୍ର ଅନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ ।

ରାୟବାହାଦୁର ହଠାତ୍ ଚମକି ଉଠିଲେ, ଘର ଭିତରେ ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ।

ହେମମାଳୀ ଦୋତାଲା ବାରଣ୍ଡାରେ କେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ, ପାଦ ତଳେ ତା' ର ଦୀପ ଜାଳି ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି କରୁଥିଲେ ।

ରାୟବାହାଦୁର ପାଗଳ ପରି ଧାଇଁଧାଇଁ, ହେମମାଳୀଙ୍କ ହାତରୁ ଶଙ୍ଖଟା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ କହିଲେ... "ଏ କ' ଣ କରୁଚ ତମେ?"

ହେମମାଳୀ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ... "ମୋତେ ଛୁଅଁନା, ଛୁଅଁନା ତମେ-ମୋ ଅରୁ ଆଜି ଫେରି ଆସିଛି ମୋ କୋଳକୁ ।"

ହେମମାଳୀ ଭୋ ଭୋ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ଏମିତି କାନ୍ଦ ସେ କାନ୍ଦିନଥିଲେ ଗତ ପଚିଶି ବର୍ଷ ଭିତରେ କେବେ ।

ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କ ଦୁଇ ଆଖିରେ ନିଆଁର ଫୁଲ୍‌କୀ ଉଡ଼ି ଆସୁଥିଲା । ସେ ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକାଟାକୁ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ କହିଲେ... "ଯେଉଁ ୟୁନିୟନ-ଜାକ୍ ପାଇଁ ଅରୁକୁ ଖୁନ୍ କରିଛି, ସେ ପତାକାର ପତନ ଅସମ୍ଭବ ।"

ହେମମାଳୀ ଦର୍ପିତାର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ... "ଯୋଉ ପତାକା ପାଇଁ ଅରୁ ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଛି, ସେ ପତାକା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିବ ଉନ୍ନତ ହୋଇ ।"

ହେମମାଳୀ ଆବେଗ ଓ ଉତ୍ତେଜନାରେ ତଳେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲେ ।

ରାୟବାହାଦୁର ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ଅନେକ ଦିନର ସାଇତା ସିଲକ୍‌ର ଗୋଟାଏ ୟୁନିୟନ ଜାକ୍ ପତାକା କାଢ଼ି ଉଡ଼ାଇଲେ ସେଇ ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକା ସ୍ଥାନରେ ।

ତା' ପରଦିନ ସକାଳ ।

ସାରା ରାତି ସୋମନାଥଙ୍କର ଆଖିରେ ନିଦ ନ ଥିଲା । ଅତି ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ପରି ସେସାରା ରାତି ଚେଇଁ ବସିଥିଲେ ସେ ଇୟୁନିଅନ୍ ଜାକ୍ ପତାକା ପାଖରେ । ତା' ତଳେ ହେମମାଳୀଙ୍କର ଦୀପ କେତେବେଳଠୁ ନିଭି ସାରିଥିଲା ।

ରାତି ସାରା ସ୍ୱାଧୀନତା ଉତ୍ସବରେ ମାତି ଘରକୁ ଫେରିଲା ବିଜୟ ।

ଘରେ ପାଦ ଦେଇ ଏ ବିଚିତ୍ର ଦୃଶ୍ୟରେ ସେ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହୋଇଗଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଜଡ଼ତା କଟିଯିବା ପରେ ବିଜୟ ପଚାରିଲା...

"ଏ କ' ଣ ହେଉଛି ଜେଜେ! ଆଜି... ୟୁନିଅନ ଜାକ୍...."

ରାୟବାହାଦୁର କହିଲେ... "ଦୁନିଆ ନିମକ ହାରାମ ହୋଇ ପାରେ ବିଜୁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନୁହେଁ ।"

ବିଜୁ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା... "ଏ ପତାକା ଏଠି ଉଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ଜେଜେ!"

ରାୟବାହାଦୁର କହିଲେ... "ଅଲବତ ଉଡ଼ିବ ।ଚିର ଦିନ ଉଡ଼ିବ ।ମୁଁ ବଞ୍ଚିଥିବା ଯାଏ ଉଡ଼ିବ । ଏ ଘର ମୋର ।"

ବିଜୟ ପତାକାଟାକୁ ଝାମ୍ପି ଉଠାଇ ନେଇ କହିଲା... "ଏ ଦେଶ ଆମର! ବ୍ରିଟିଶର ଗୋଲାମ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ଏଠି!"

ସୋମନାଥ ବିଜୟ ହାତରୁ ସେୟୁନିୟନ ଜାକ୍ କୁ ଛଡ଼ାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେ କିପରି ହୋଇ ଉଠି ଥିଲେ ହିଂସ୍ର ଓ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ବିଜୟ ଦୁଇ ହାତରେ ଠେଲି ଦେଲା ତାଙ୍କୁ । ସୋମନାଥ ସିଡ଼ିରେ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ଯାଇଁ ତଳ ମହଲାର ଚଟାଣରେ । ମୁଣ୍ଡ ଓ ନାକ ଫାଟି ତଳେ ରକ୍ତର ସୁଅ ଛୁଟିଲା ।

ବିଜୟ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ି ଅପରାଧୀ କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲା.... "ଜେଜେ!"

ସୋମନାଥ କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ... "ତୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି ବିଜୁ! ମୁଁ ଅନ୍ତତଃ ଶାନ୍ତିରେ ମରି ପାରିବି ଏଥର!... ଏଇ ପତାକା ପାଇଁ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଛି, କେତେ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ରକ୍ତପାତ ବା ନ ଘଟିଛି! ଏଇ ପତାକା ପାଇଁ ନିଜ ହାତରେ ମୁଁ ଗୁଳି କରି ମାରିଛି ଅରୁଣକୁ । ଏଇ ପତାକା ପାଇଁ ତୁ ତୋ' ର ବୁଢ଼ା ଜେଜେକୁ ମଧ୍ୟ ଆଘାତ କରିଚୁ ।... ଅଥଚ ଭାବୁଚି ଏ ପତାକା କ' ଣ? ଖଣ୍ଡେ ରଙ୍ଗିନ୍ କନା ମାତ୍ର! ରଙ୍ଗ ଛାଡ଼ି ଯିବ ତା' ର! ତଥାପି ତୋ' ର ପତାକାର ଜୟ ହେଉ! ହେମ...."

ପାଟି ପଡ଼ିଗଲା । ଆଖି ଦୁଇଟା ଶେତା ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଦୁଇ ଜଣ ଭୃତ୍ୟ ମୁମୂର୍ଷୁ ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କୁ ଟେକି ନେଇ ଗଲେ ଉପରକୁ ।

ବିଜୟ ପ୍ରାଣ ହୀନ ପାଷାଣ ପରି ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ପ୍ରଭାତର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦ୍ଦୀପ୍ତ ଆକାଶ ଆଡ଼େ ।

ଭାଦ୍ର ଆକାଶର ମେଘହୀନ, ସୁନୀଳ ପଟ୍ଟଭୂମିରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକା ଉଡୁଥିଲା ଫରଫର ହୋଇ!

- ଅଗଷ୍ଟ, ୧୯୪୭-